

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-301-2-93>

Кадькало Анна, студентка магістратури кафедри ТІМ НАОМА
(науковий керівник: кандидат історичних наук, доцент Г. О. Андрес)

Українське образотворче мистецтво як складова культурних зв'язків між Україною та Францією у ХХ столітті

Ключові слова: міжкультурні зв'язки, всесвітні виставки, українське наївне мистецтво, українська діаспора, радянські мистці.

Anna Kadkalo, MA student, NAFAA
(academic mentor: Associate Professor Hanna Andres)

Ukrainian fine art as a component of cultural relations between Ukraine and France in the 20th century

Abstract: This report examines the phenomenon of Ukrainian fine art on the territory of France, as well as its role in the formation of cultural relations between Ukraine and France in the 20th century. The examples given illustrate the inseparability of artistic and diplomatic ties, which are the basis of the development of cultural diplomacy.

Key words: intercultural relations, world exhibitions, Ukrainian naive art, Ukrainian diaspora, Soviet artists.

Історія дипломатичних зв'язків між Україною та Францією, що сягає ще XI ст., періодично підтримувалась впродовж наступних віків. Новим етапом взаємодії між державами стало ХХ ст., коли Україна виборола незалежність. Важливо згадати, що за часів УНР, була створена перша культурна дипломатична місія у вигляді спеціально утвореної Української Республіканської Капели; таким чином, головна ставка у формуванні іміджу держави робилась саме на музичне мистецтво.

Втім, розвитку та створенню сильної культурної дипломатії, імовірно завдяки й іншим сферам мистецтва, завадило захоплення території України більшовиками. Відтак усі міжкультурні зв'язки, які мала Україна впродовж наступних семидесяти років, відбувались через Москву, а поняття «український мистець» було позбавлено національних ознак та замінено словом «радянський».

Так, саме в складі делегації від Радянського Союзу на Міжнародній виставці сучасних промислових і декоративних мистецтв в Парижі 1925 р. представив свої театральні декорації до постановки «Секретар профспілки» художник «Березоля» Вадим Меллер. Його колегою стала Олександра Екстер, яка презентувала публіці свої ескізи до кількох постановок, серед яких була «Саломея», а також ескізи костюмів до кінофільму «Аеліта». На високу оцінку їхньої творчості вказують дві золоті медалі, якими були нагороджені мистці.

Як радянські мисткині презентували свої роботи й представниці українського наїву Марія Приймаченко, Ганна Собачко-Шостак та Катерина Білокур. Так роботи перших двох художниць були представлені на Всесвітній виставці у Парижі 1937 року, де Марія Приймаченко отримала срібну медаль. Інформація щодо виставки Катерини Білокур мала суперечливий характер в різних джерелах; так в одних стверджувалося, що її роботи експонувались на Міжнародній виставці в Парижі 1954 р., в інших зазначалося, що це була персональна виставка того ж року. Втім, показовим в даному випадку стала висока оцінка творчості художниці, висловлена Пабло Пікассо. Цікавою стала творчість українського художника лемківського походження Никифора Дровняка, який також працював в жанрі наївного мистецтва, і чії виставки відбулись в Парижі у 1932 та 1959 рр.

Особливе місце у відносинах з Францією займає постать Миколи Глуценка, який мешкав у Парижі у 1925–1936 роках. Об'єктивно оцінюючи його співпрацю з радянською владою у якості працівника зовнішньої розвідки, варто зазначити талант мистця, без якого він би не мав такого кола впливових друзів. Відтак, ще у 1920-х рр., крім групових, Глуценко має три персональні виставки у Парижі та одну в Ліможі 1931-го року.

Окремим вагомим прошарком, який виконував певну місію культурних амбасадорів у Франції, від початку століття, була українська діаспора, до якої входили й мистці. Дехто з них, як Михайло Бойчук та Сергій Литвиненко, проходили навчання в місцевих школах, потім повертаючись додому; але багато хто в різні роки обирали Францію, як країну постійного проживання. Серед таких були Святослав Гординський, Василь Хмелюк, Микола Кричевський, Олександра Екстер, Михайло Мороз, Василь Перебийніс та ін.

Аналізуючи представлення української культури у Франції ХХ ст., можливо апелювати лише до окремих прикладів, адже будучи під владою Радянського Союзу, Україна не могла повною мірою провадити самостійну культурну політику на міжнародному рівні. Водночас, вищезазначені приклади слугують доказом нерозривності міжкультурного зв'язку України та Франції, а також можуть слугувати підґрунтям для його подальшого розвитку.

